

**PREZES URZĘDU
OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W POZNANIU**

61-851 Poznań, ul. Zielona 8
Tel. (0-61) 852-15-17, Tel/Fax (0-61) 852-77-50, Tel. (0-61) 851-86-41
E-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, 24.06.2002 r.

RPZ – 500/12/02/JK/

DECYZJA Nr RPZ - 14/2002

Na podstawie art. 85 ust. 1 w związku z art. 93 ustawy z dnia 15.12.2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 122, poz. 1319), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, ***odmawia się wszczęcia postępowania antymonopolowego*** na wniosek Klubu Poznańskiego Federacji Konsumentów w Poznaniu w sprawie stosowania przez Energetykę Poznańską S.A. w Poznaniu praktyk ograniczających konkurencję określonych w art. 8 ust. 2 pkt 6 w/w ustawy.

Uzasadnienie

W dniu 12.06.2002 r. do tut. Delegatury wpłynęło pismo Federacji Konsumentów – Klub Poznański z wnioskiem o rozważenie możliwości wszczęcia postępowania antymonopolowego przeciwko Energetyce Poznańskiej S.A.. Do wniosku dołączono plik dokumentów dotyczących umowy o przyłączenie do sieci nieruchomości położonej w Lusówku, należącej do Pani Arlety Tykiewicz (zwanej dalej Odbiorcą). Zgodnie z tą umową, którą zawarto w dniu 10.03.1997 r., Odbiorca zobowiązał się m.in. do zrealizowania przyłącza własnym kosztem i staraniem, a następnie do przekazania go nieodpłatnie Przedsiębiorstwu.

Do przekazania przyłącza doszło najpóźniej w grudniu 1999 r. albowiem w dniu 14.12.1999 r. zawarta została umowa sprzedaży energii elektrycznej i świadczenia usług przesyłowych. Prawdopodobnie na początku 2001 r. Odbiorca rozpoczął starania o zwrot poniesionych nakładów na budowę urządzeń energetycznych spotkał się jednak z odpowiedzią odmowną Przedsiębiorstwa. W piśmie z 15.08.2001 r. Przedsiębiorstwo uzasadniło odmowę powołując się na obowiązujące przepisy o przedawnieniu roszczeń oraz najnowsze i aktualne orzecznictwo sądowe. Bliższe uzasadnienie stanowiska Przedsiębiorstwa znajdujemy jednak w piśmie z 23.05.2002r. Zarzuty Odbiorcy Przedsiębiorstwo uznało za stricte prawne i dotyczące określonej instytucji jaką są praktyki monopolistyczne zdefiniowane w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. Zdaniem Przedsiębiorstwa zarzut praktyk monopolistycznych winien być udowodniony i stwierdzony, nie przez oświadczenie osoby zainteresowanej ale w określonym postępowaniu przed

Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub Sądem Antymonopolowym. Do czasu rozstrzygnięcia przez te organy, umowa jaką Pani Tykiewicz zawarła obowiązuje, a więc przekazanie urządzeń na majątek Przedsiębiorstwa jest skuteczne i tym samym nie może być mowy o bezpodstawnym wzbogaceniu opartym na zapisie art. 405 k.c..

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Nie ma wątpliwości, iż Federacja Konsumentów jako organizacja konsumencka jest, zgodnie z art. 84 ust. 1 pkt 5 ustawy, podmiotem uprawnionym do żądania wszczęcia postępowania antymonopolowego. Za takie żądanie zaś należy uznać pismo z dnia 12.06.2002 r., które złożono w Delegaturze Urzędu w Poznaniu.

Przechodząc do zagadnień merytorycznych, jest poza sporem, iż Energetyka Poznańska S.A. jako przedsiębiorstwo sieciowe, zajmuje na lokalnym rynku dystrybucji energii elektrycznej pozycję dominującą w rozumieniu art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dysponuje tym samym przewagą kontraktową nad swoimi kontrahentami w zakresie negocjowania warunków ich przyłączenia do sieci. Ma wystarczającą siłę by narzucić im treść umów jakiej nie byłoby w stanie wynegocjować w warunkach istnienia konkurencji na rynku.

Warto podkreślić też, iż Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wielokrotnie uznawał za praktyki monopolistyczne działania przedsiębiorstw energetycznych polegające na wymuszaniu na odbiorcach całkowitego finansowania ich majątku trwałego. Z przejawem takie właśnie praktyki polegającej na narzuceniu uciążliwych warunków przyłączenia do sieci (art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów) mamy do czynienia w przypadku Pani Tykiewicz.

Tym niemniej postępowanie antymonopolowe nie może zostać wszczęte z powodu dwóch zasadniczych przeszkód.

Pierwszą z nich jest przedawnienie określone w art. 93 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zgodnie z tym przepisem nie wszczyna się postępowania w sprawie stosowania praktyk ograniczających konkurencję, jeżeli od końca roku, w którym zaprzestano ich stosowania, upłynął rok. W swoim orzecznictwie Sąd Antymonopolowy przyjmuje, iż początek biegu terminu przedawnienia należy wiązać najpóźniej z chwilą zawarcia umowy, w której zastrzeżono uciążliwe warunki umowy (patrz przykładowo wyrok Sądu Antymonopolowego z 20.09.2000r., sygn. akt XVII Ama 74/99). Zważywszy datę zawarcia umowy o przyłączenie, wszczęcie postępowania antymonopolowego mogło nastąpić do końca 1998 r., a jeśli brać pod uwagę datę umowy sprzedaży, do końca 2001 r..

Drugą przeszkodą uniemożliwiającą wszczęcie postępowania jest indywidualny charakter sprawy. Wniosek Federacji Konsumentów został bowiem złożony w interesie i na rzecz jednego tylko odbiorcy. Tymczasem Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jako organ administracji państwowej winien być rzecznikiem interesu publicznego, a nie interesu jednostki. Podkreśla to ostatnio często Sąd Antymonopolowy wymagając ustalenia, czy działania przedsiębiorcy, któremu zarzuca się nadużywanie pozycji dominującej dotknęło szerszego kręgu uczestników rynku, względnie wywołały na rynku inne niekorzystne zjawiska (wyrok w podobnej sprawie z dnia 19.11.2001 r., sygn. akt XVII Ama 6/01). Wspomnieć tutaj trzeba o jeszcze jednym wyroku Sądu Antymonopolowego z 28.05.2001 r., sygn. akt Ama XVII 82/00 (*Rzeczpospolita* z dnia 30.05.2001 r.), w którym stwierdzono, iż właściciel domu jednorodzinnego, który własnym kosztem wykonał przyłącze do sieci gazowej, może dochodzić rozliczenia z gazownią wyłącznie na drodze cywilnej.

Powodem takiego rozstrzygnięcia Sądu był również brak naruszenia interesu publicznoprawnego, którego ochronie służą przepisy antymonopolowe.

Powyższe prowadzi do wniosku, iż jedyną właściwą drogą uzyskania rekompensaty od przedsiębiorstwa energetycznego za przejęte nieodpłatnie przyłącze jest droga procesu cywilnego przed sądem powszechnym. Podstawą prawną żądania mogą być przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. k.c.). Na taką możliwość wskazuje wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7.11.1997 r. (sygn. akt II CKN 424/97, publ.: OSNCP 1998, Nr 5, poz. 77), w którym stwierdzono, iż w sytuacji, gdy odbiorca energii, w związku z praktyką monopolistyczną przedsiębiorstwa energetycznego, sfinansował budowę urządzeń, o których mowa w art. 49 k.c., może on dochodzić zwrotu poniesionych kosztów na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Problem może dotyczyć tylko tego, czy jedynie Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i Sąd Antymonopolowy jest uprawniony do stwierdzenia stosowania praktyki monopolistycznej, czy też również sąd powszechny władny jest we własnym zakresie zbadać, czy, przykładowo, nieodpłatne przejęcie przyłącza było przejawem praktyki monopolistycznej i jako takie, w myśl art. 8 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, należy je uznać za nieważne. Jak wynika z pisma z 23.05.2002 r., Przedsiębiorstwo opowiada się za pierwszym poglądem i domaga się od Odbiorcy konkretnej decyzji Prezesa Urzędu. Zdaniem Urzędu nie jest to pogląd uprawniony, choć orzecznictwo nie jest jednolite. Z orzeczeń Sądu Najwyższego dopuszczających możliwość stwierdzenia przez sąd cywilny nieważności umowy z uwagi na naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej wymienić należy co najmniej dwa, tj. wyrok z 22.02.1994 r. (sygn. akt I CRN 238/93, publ.: Państwo i Prawo 1995, Nr 7) oraz postanowienie z 27.10.1995 r. (sygn. akt III CZP 135/95, publ.: OSP 1996, z. 6, poz. 112). Ponadto trzeba mieć na uwadze fakt, iż praktyki ograniczające konkurencję polegające na nadużyciu pozycji dominującej są na gruncie obowiązującej ustawy praktykami bezwzględnie zakazanymi, a czynności prawne będące ich rezultatem są nieważne (w całości lub w części) z mocy prawa. To powoduje z kolei, iż decyzja Prezesa Urzędu (ew. wyrok Sądu Antymonopolowego) mają charakter deklaratoryjny, a nie konstytutywny. Z tych powodów, w ocenie Urzędu, brak przeszkód aby sąd powszechny mógł we własnym zakresie uznać, że konkretna umowa jest wynikiem praktyki monopolistycznej, a w szczególności wówczas gdy postępowanie antymonopolowe nie może zostać wszczęte.

Biorąc pod uwagę powyższe orzeczono jak w sentencji decyzji.

Od niniejszej decyzji wnioskodawcy przysługuje prawo wniesienia odwołania do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego, w terminie dwóch tygodni od jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury w Poznaniu.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Poznaniu
Edward Stawicki

Otrzymują:

Klub Poznański
Federacji Konsumentów
ul. Kozia 8
61-835 Poznań